

Warszawa, dnia 14 października 2008 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ul. Śniadeckich 10, 00-656 Warszawa
tel.: 022 696 55 44, fax: 022 629 60 79

ZBIA/500/56-1/2008/KC

Szanowna Pani

Katarzyna Hall

Minister Edukacji Narodowej

Szanowne Pani Minister,

Do Biura Rzecznika Praw Dziecka napływają niepokojące sygnały, dotyczące problemów w zapewnieniu miejsc zatrzymania nieletnim, którzy uciekli z młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

Zmiany prawne w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, obowiązujące od 1 stycznia 2004 r. spowodowały iż opiekę, wychowanie i resocjalizację nad dziećmi niedostosowanymi społecznie sprawują placówki funkcjonujące w systemie oświaty.

Przejęcie przez resort edukacji zadań, które wcześniej należały do opieki społecznej oraz wejście w życie aktów wykonawczych spowodowało powstanie „luki prawnej” polegającej na braku określenia miejsc, w których można umieścić nieletniego w czasie zatrzymania poza ośrodkiem.

Na mocy § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lipca 2004 r. *w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii* (Dz. U. Nr 178, poz. 1833) w przypadku ucieczki nieletniego dyrektor ośrodka powiadamia o fakcie ucieczki najbliższą jednostkę Policji. Dyrektor ośrodka obowiązany jest do odebrania zatrzymanego przez Policję nieletniego w ciągu 48 godzin od powiadomienia o zatrzymaniu. **Niestety przepisy nie określają miejsc, w których Policja mogłaby umieścić dziecko do momentu przyjazdu po niego dyrektora placówki.**

Obecnie Policja nie ma także możliwości prawnych do umieszczenia nieletniego w policyjnej izbie dziecka. Zgodnie z art. 40 § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2002 r., Nr 11, poz. 109 z późn. zm.) w policyjnej izbie dziecka można umieścić nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie,

że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić tożsamości nieletniego.

Z informacji zaczerpniętych przez Biuro Rzecznika Praw Dziecka wynika, iż Policja ma ogromne problemy w zapewnieniu miejsc opieki tymczasowej dla nieletnich. W praktyce często wygląda to tak, że Policja umawia się z dyrektorem ośrodka, którego dnia ma zatrzymać nieletniego. Dziecko zatrzymywane jest rano i odbierane po kilku godzinach, w celu uniknięcia problemów w zapewnieniu mu miejsca.

Zdarzają się jednak przypadki umieszczenia nieletniego, do czasu powrotu do ośrodka, w placówce interwencyjnej (pogotowia opiekuńcze), na co skarżą się samorzady, gdyż młodzieżowe ośrodki wychowawcze nie podlegają pod resort polityki społecznej.

Ma to miejsce na mocy przepisu § 15 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. Nr 201, poz. 1455), który stanowi, iż placówki opiekuńczo-wychowawcze przyjmują każde dziecko w wieku poniżej 13 roku życia i zapewniają mu opiekę do czasu wyjaśnienia sytuacji dziecka (...). Natomiast co do zasady, do placówki typu interwencyjnego są przyjmowane dzieci na podstawie rozstrzygnięcia sądu w **sprawach opiekuńczych**.

Mając na względzie dobro dziecka i konieczność zapewnienia mu odpowiedniej opieki, serdecznie proszę Panią Minister, stosownie do art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69), o podjęcie szybkich działań zmierzających do prawidłowego zabezpieczenia miejsc dla tej grupy nieletnich, wychowanków w/w ośrodków.

z wyrazami szacunku
Marek [Podpis]

**MINISTER
EDUKACJI NARODOWEJ**

Warszawa, 2008-11-16

DZSE-EM-073-210/08

Pan

Marek Michalak

Rzecznik Praw Dziecka

Panie Ministrze

w związku z pismem Pana Rzecznika dotyczącym problemów w zapewnieniu miejsc zatrzymania nieletnim, którzy uciekli z młodzieżowych ośrodków wychowawczych (MOW) i młodzieżowych ośrodków socjoterapii (MOS) uprzejmie informuję, że powyższa kwestia stanowi przedmiot monitoringu i analiz ze strony Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Odnośnie skali tego problemu przykładowo można wskazać, że dane policyjne z bieżącego roku dotyczące województwa śląskiego (czwartego w kraju pod względem ilości placówek MOW i MOS) wykazują łącznie 8 takich przypadków w ciągu pierwszego półrocza. Nie można zatem mówić o znaczącej skali tego zjawiska, szczególnie w kontekście faktu, że dyrektorzy młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii są zobowiązani do odbierania nieletnich w ciągu 48 godzin i nie ma sygnałów dotyczących niewywiązywania się z tego obowiązku.

Jednakże sygnalizowane są trudności z realizacją działań na rzecz zagrożonych demoralizacją dzieci i młodzieży, związane z umieszczaniem nieletnich zatrzymanych przez Policję, przebywających na samowolnych oddaleniach z MOW lub MOS, w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego (pogotowiach opiekuńczych) funkcjonujących w resorcie polityki społecznej.

Pragnę zauważyć, że umieszczanie nieletniego, do czasu powrotu do ośrodka w placówce interwencyjnej (pogotowiu opiekuńczym) jest rozwiązaniem właściwym. Przytaczany w piśmie Pana Rzecznika argument samorządów, iż MOW i MOS nie podlegają pod resort polityki społecznej wydaje się niezasadny wobec faktu, że jednostki samorządu terytorialnego prowadzą zarówno te placówki, jak i pogotowia opiekuńcze. Uprzejmie informuję, że także Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wskazuje placówki interwencyjne jako właściwe dla

umieszczania tam, na czas do 48 godzin, nieletnich zatrzymanych przez Policję, którzy uciekli z MOW lub MOS.

Działania resocjalizacyjne mają charakter ponadresortowy, przy czym poza resortami edukacji i polityki społecznej w działaniach tych uczestniczą bezpośrednio także resorty sprawiedliwości i zdrowia.

Uprzejmie przypominam, że aż do 2004 r. placówki interwencyjne (pogotowia opiekuńcze) funkcjonowały w tym samym resorcie (najpierw edukacji, a następnie pracy i polityki społecznej), co placówki opiekuńczo-wychowawcze, wychowawczo-resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne (czyli MOW i MOS), spełniając swoją rolę wobec wszystkich dzieci wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki.

Z punktu widzenia merytorycznego należy podkreślić, że umiejscowienie młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii w resorcie edukacji nie może oznaczać wycofania się resortu polityki społecznej z działań na rzecz dzieci niedostosowanych społecznie i zagrożonych demoralizacją, podobnie jak umiejscowienie placówek opiekuńczo-wychowawczych w resorcie polityki społecznej nie oznacza wycofania się resortu edukacji z troski o rozwój edukacyjny ich wychowanków.

W przypadku nieletnich umieszczanych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych praktycznie zawsze pomocy wymaga rodzina – dysfunkcyjna lub niewydolna wychowawczo. Badania socjologiczne wykazują, że ponad 90 % wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych pochodzi z rodzin o niskim statusie materialnym, niewydolnych wychowawczo lub patologicznych, a więc w dużej części jest pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

Uprzejmie informuję, że m.in. celem rozwiązania sygnalizowanej przez Pana Rzecznika kwestii został przez Prezesa Rady Ministrów powołany Międzyresortowy Zespół do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych, koordynowany przez Ministra Sprawiedliwości. W ramach tego Zespołu utworzona została *Grupa Robocza do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych w Przedmiocie Umieszczania Nieletnich w Placówkach Podległych Ministerstwu Edukacji Narodowej Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej*. W skład tej Grupy wchodzi przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji i Policji. Zadaniem Grupy jest opracowanie projektu nowelizacji obowiązujących aktów prawnych, regulujących postępowanie w sprawach nieletnich. Projekt obejmie m.in.: reformę funkcjonowania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych resortu sprawiedliwości, zmiany w zakresie wykonywania orzeczeń w sprawach nieletnich, optymalizację funkcjonowania MOW i MOS, poprawę skuteczności oddziaływań placówek opiekuńczo-wychowawczych, a także rozwiązanie problemu umieszczania tymczasowego.

Odnosnie tej ostatniej kwestii rozważana jest możliwość wprowadzenia nowego podmiotu realizującego to zadanie – Ochotniczych Hufców Pracy.

Zakończenie prac Grupy planowane jest do końca roku 2008.

Uprzejmie dziękuję Panu Rzecznikowi za zainteresowanie ważną i trudną problematyką działań na rzecz dzieci niedostosowanych społecznie i zagrożonych demoralizacją. Jest to obszar wymagający zintegrowania działań w skali kraju, celem uniknięcia rozproszenia sił i środków oraz podniesienia efektywności stosowanych rozwiązań. Przedstawione powyżej propozycje Grupy Roboczej zostaną szczegółowo przeanalizowane i wykorzystane w toku prac Zespołu Międzyresortowego, a także w trakcie prowadzonych obecnie w Ministerstwie

Edukacji Narodowej prac nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie *szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii* (Dz.U. z 2004 r. Nr 178, poz. 18334).

Z poważaniem

